

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din. za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 3112

Zvišanje prejemkov nam je nujno potrebno

Med važna vprašanja našega današnjega javnega življenja spada zvišanje plač državnim in javnim uslužbencem. V nešteti sklepih, resolucijah in spomenicah smo že utemeljeno dokazali, da so v zadnjih letih padli dohodki vseh javnih nameščenecov pod eksistenčni minimum in da je zvišanje plač nujno potrebno. Toda doslej so ostale vse naše predstavitve in prošnje zaman.

Prav zaradi tega, in ker se sedaj sestavlja predlog za državni proračun za prihodnje leto, moramo ponovno naglasiti, v kako težkem položaju se nahaja vse državno uradništvo, predvsem pa učiteljstvo. Ta poudarek je sedaj toliko bolj potreben in upravičen, ker cene vsem življenjskim potrebščinam že tri leta stalno naraščajo, a naši prejemki so v primeri s tem porastom vedno manjši.

Delna povrnitev odtegljajev izvedena leta 1937, ne pomenja rešitve gmotnega vprašanja državnih uslužbencev, ker so se med tem časom življenjske potrebščine tako silno podražile, da je že ogrožen življenjski obstoj družine državnega in javnega uslužbenca.

Iz splošnega indeksa cen je povsem jasno razvidno, da se te od meseca julija 1936. stalno dvigajo. Vsi javni uslužbenci so s tem porastom toliko bolj prizadeti, ker so se cene od srede 1937. leta dvigale skoro v navpični črti. To pa postaja za nas naravnost usodno in z vso zaskrbljenostjo se moramo vprašati, kam to vodi? Naši dohodki ne zadostujejo več niti za najpotrebnejše.

Brez dvoma je, da porast cen raznim poljskim pridelkom koristi našemu kmetu, ki je bil že skoro povsem uničen, ker je moral v letu 1935. prodajati vse svoje pridelke pod najnižjo vrednostjo. Znano je načelo, ki se danes v javnem življenju stalno poudarja, da je mogoče dvigniti denarni promet le tedaj, če kmet svoje pridelke dobro prodaja; toda poudariti je treba tudi, da mora imeti denar predvsem javni nameščenec, ki je največji in najvažnejši konsument vsega, kar prinese kmet na trg. Sedanje neprestano naraščanje cen vsem življenjskim potrebščinam je namreč v velikem nasprotju z našimi dohodki in se bo vsem državnim uslužbencem zgodilo to, kar se mnogim že sedaj dogaja, da ostanejo dolžni svojim trgovcem, mesarjem, mlekaricam itd. Toda to bo moglo trajati samo dotlej, dokler polagoma ne postanejo povsem insolventni. Iz tega sledi, da se morejo sedanje cene živlom vzdržati koristno na dosedanj višini samo tedaj, če imajo konsumenti tudi možnost, kupovati jih v zadostni meri in z gotovim denarjem. Kontinuiteta javnih uslužbencev kot najvažnejših konsumentov in kmetovalcev kot producentov, zahteva imperativno zvišanje naših dohodkov, ker sicer se bo zopet dogajalo, da producenti ne bodo mogli prodati svojega blaga, in to bi bil zelo velik udarec za naše narodno gospodarstvo.

Toda ni samo prehrana oni artikel, ki je vedno dražji. Naraščajo tudi cene oblačil in obutvi. In prav s tem je zopet in v prvi vrsti prizadet državni uslužbenec, predvsem učitelj, ki mora biti vedno stanu primerno oblečen, pa bodisi v šoli kakor tudi izven nje. Paziti mora vedno, da tudi s primerno obleko čuva ugled državnega uslužbenca. Na kak način se to kljub tako slabim dohodkom še vedno lahko vrši, in kaj vse žrtvuje državni uslužbenec, da se dostojno obleče, o tem bi se dale napisati cele knjige. Toda če opazujemo in primerjamo cene oblekam in obutvi, ki se že od začetka leta 1936. zelo naglo dvigajo, s cenami pred tem letom, se naše skrbi od dne do dne večajo ob misli, kako in na kak način bomo oblačili sebe in svoje družine, s čim bomo plačevali drage obleke in obuvale? Eventualne zaloge iz prejšnjih let, ko so bile cene zmerne in naše plače vsaj dostojne, so že porabljene v zadnjih letih stalnega porasta cen. In v bodoče?

Goli in bosí ne moremo hoditi. — Določimo naraščajo! — Stanje je tako, da je že skrajni čas, da merodajni krogi pretrrejo ta položaj in iščejo ter najdejo izhod. Ako že moramo razumeti naraščanje cen prehrani in obleki, ne moremo nikakor opravičiti dviga cen kurivu, ko smo vendar v Evropi na 4. mestu s svojimi bogatimi gozdovi, ki zavzemajo 30,5 % površine vse Jugoslavije. Kljub temu pa so se tudi pri nas drva podražila za polnih 30 % in ponekod tudi za več.

Zašli bi predaleč, če bi našenjalj se razne druge izdatke, predvsem za stanovanja, za kulturne potrebe učiteljstva, za vzdrževanje otrok v srednjih šolah itd.

Z neverjetno naglico se bližamo točki, ki je katastrofi najbližja. Za nas je najvažnejše dejstvo, da od sredine leta 1936. cene vsem življenjskim potrebščinam stalno naraščajo, da so narasle že nad 30 % in nekaterim potrebščinam tudi do 40 %.

Naša kategorična zahteva se more vsled tega glasiti samo:

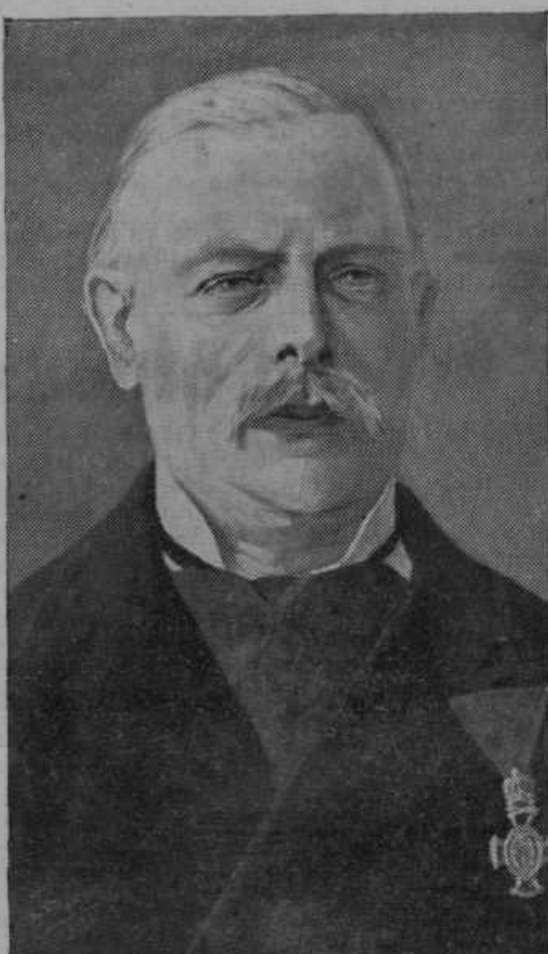
Znižanje cen vsem življenjskim potrebščinam na raven v letu 1936., ali zvišanje prejemkov na 30 do 40 %.

Sedemdeset let slovenske učiteljske organizacije

Letos v mesecu septembru je poteklo 70 let, odkar je bil sklican prvi občni zbor ljudskih učiteljev na Kranjskem.

Leto 1868. je postalo tako mejnik, ki je napovedoval, da se prično za slovensko učiteljstvo novi časi. Slovensko učiteljstvo se je pričelo združevati, da z združenimi močmi doseže boljše čase za našo šolo ter boljše čase za naš stan. Res je, da je bilo ustanovljeno prvo slovensko učiteljsko društvo že l. 1866. na Koroškem za velikovsko dekanijo. Imelo pa je samo 14 članov ter bi ta poizkus lahko imenovali le nekako izvidnico za začetek slovenske učiteljske organizacije.

To pot pa se je zbralo v Ljubljani nad 150 učiteljev iz vseh krajev bivše Kranjske.

Andrej Praprotnik

Občni zbor je vodil predsednik pripravljalnega odbora Andrej Praprotnik, prvi učitelj na mestni glavni šoli, ustanovitelj in dolgoletni urednik »Učiteljskega tovariša«.

Iz uvodnega govora predsednika se vidi, da so tudi tiste čase bili v našem stanu učitelji, ki niso imeli smisla za učiteljsko združevanje. Tem se posebno posveti predsednik svoj govor, v katerem izjavi:

»Dandanes je čas shodov in združb, in ne more se reči, da bi bilo hlepenje po združbi napačno. Gospod Bog je tudi rekel: »Človeku ni dobro samemu biti« (1. Mojz. b. 2, 18.). Prav naravno in človeškemu srcu priročno je, da človek najraje živi in dela v družbi. Posebno pa se je potreba združiti temu, ki nima stalne podpore, in se mora sam truditi in boriti z viharji vsakdanjega življenja. Kdo bi ne mislil tu ljudskega učitelja! Ali ne potrebuje ravno ljudski učitelj največ moralne moči in močate zavesti? Ali ni učiteljski poklic med najimenitnejšimi in težavnijšimi na svetu? Ali ni ravno učitelj v družabnem življenju najbolj zapuščen in najslabše plačan?

Ako tedaj kdo v življenju potrebuje združbo, jo potrebujemo gotovo mi, ljudski učitelji, da z združeno močjo delamo v doseg svojega imenitnega namena in da se zedinjeno borimo s težavami svojega stanu in da se z združeno močjo poganjamo za svoje pravice.

Učitelj sedanjega časa se ne more in ne sme ločiti od svojih tovarišev: ravnati se mora po dvojnem vodilu: 1. posvetovati se mora s svojimi tovariši, 2. rasti mora kot učitelj in množiti svoje skušnje. Oboje to pa dobiva v dobrih združbah svojih tovarišev. Dobre združbe so učitelju vir, iz katerega zajema okrepečavo svojim trudnim udom. »Združba je moč, združba je napredek!« Tisti učitelj, ki se lahkomišelnost ogiblje učiteljskih zborov, kaže, da je starokopiten, ki meri po starem kopitu bodisi prav ali ne. Takega učitelja ne mika nobena lepa reč, ohlaja se tudi v svojem stanu in mesto, da bi vedno veselo in čvrsto delal, pa dela in trpi po svoji stari navadi, ne misleč, da bi moglo biti drugače bolje...

Pripravljalni odbor je tudi mislil na to, da bi zbor potekal čim gladkeje in disciplinirano, zato je izdal poseben »opravilni red«, ki ga je prejel vsak udeleženec. Ker je ta »opravilni red« zelo zanimiv tudi za današnje čase, ga v celoti ponatisnemo.

VSEBINA:

Zvišanje prejemkov nam je nujno potrebno. Sedemdeset let slovenske učiteljske organizacije.

Ob meji...

Predsednik sekcije pri g. ministru prosvete.

II. balkanski kongres za zaščito otrok.

Tečaj učiteljskega pokreta.

Pedagoški tečaj za učiteljstvo v Ljubljani.

Po tečaju »Pedagoškega društva«.

Osmo leto šolskega radia se pričinja.

† Josipu Aničiču v spomin.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU.

— Učiteljski pravnik. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

učitelj pa naj ima poleg tega še kakih 50 kvadratnih sežnjev vrta.

6. Učitelji glavnih šol naj imajo vsak brez razločka 400 gl. letne plače in poleg tega še kraju primerno stanarino; potrjeni učitelji pa naj poleg tega dobivajo še vsakih 5 let 50 gl. priboljška.

7. Vsi ljudski učitelji v malih in glavnih šolah naj dobivajo pokojnino, in sicer enako učiteljem srednjih šol po polnem 30-letnem službovanju. Ravnotako naj dobivajo primerne pokojnine in pomoč tudi njihove vdove in sirote.

8. Vsa ta plača naj se dobiva pri javnih blaginjah, in sicer v takem redu kot jo dobivajo c. kr. uradniki.

Prošnjo so podpisali: predsednik A. Praprotnik, kot zapisnikarja pa Fr. Gerkman in M. Močnik.

Zanimalo bo še gotovo, kakšen uspeh je imela ta prošnja. Pri zasedanju deželnega zbora se je k prošnji oglašil v debati poslanec dr. Lovro Toman ter izjavil, da mora učitelj 10 do 14 let študirati in se potem še dalje izobraževati, da zna uro navijati in ubrano zvoniti, če pa tega ne zna in noče, naj pa strada...

Tako je učiteljstvo dobilo pred sedemdesetimi leti za svoje prve upravičene predloge in želje v svoje pošteno lice od človeka, ki bi mu bilo pripisovati malo več razumevanja, kot pa ga je pokazal v »slavni deželni zbornici«. Vendar pa učiteljstvo radi tega ni klonilo. Pogumno je šlo dalje v doseg svojih stanovskih pravic. Marsikateri udarec je še padel na učiteljska pleča, vendar pa je tudi čas opravil svojo dolžnost. Padali so mogotci, rušili se v teh sedemdesetih letih prestoli, učiteljska organizacija pa je ostala ter se mogočno razvila v borbi za povzdigo slovenskega šolstva in učiteljskega stanu.

Jelo Janežič.

Izredna skupščina JUU v Zagrebu

je preložena na 6. novembra 1938.

Ob meji...

Ko pregledujemo ob 20-letnici osvobodjenja splošno delo za narod in državo, lahko ugotovimo, da je to delo v notranjosti naše domovine kolikor toliko uspelo, da so sadovi svobode velike vrednosti, a da je ostala naša meja, posebno ona proti novemu mogočnemu sosedu na severu, zanemarjena in prepuščena v nemar. Nihče drugi razen narodne obrambne organizacije CMD in tamkajšnjih šol ni polagal nanjo več pozornosti, kakor velevala uradna dolžnost. Zato je narodnostno življenje ob njej mlačno in narodna zavednost skoro ob tleh. Slabe in nevdružne gospodarske, socialne ter prosvetne prilike razjedajo našega mejaša in kažejo porazno sliko našega nerazumevanja za narodnoobrambno delo ob meji.

Težka svetovna gospodarska in politična kriza, ki spravlja v svet negotov položaj, nas silita k previdnosti, da si ohranimo zemljo, katero smo si priborili s tolikimi krvavi žrtvami in da si zagotovimo obstoj svojega narodnega telesa kot nerazdružljive celote.

V obmejnih krajih je eden izmed najvažnejših faktorjev proti prodirajoči imperialistični politiki — šola. Dobra šola utrjuje mejo, vzorna šola daje mejašem moralno moč in narodno zavednost. Dobre in vzorne šole ob meji so mejniki, ki jih ni tako lahko prestaviti.

Toda pogledimo si nekoliko našo obmejno šolo in njeno učiteljstvo od blizu. Šole so večinoma majhne in neprikladne za pouk. Ponekod so lesene in celo iz blata, drugod so v župniščih ali mežnarjih. Ne manjka pa šolskih razredov v gostilniških sobah. Od prevrata do danes je naraslo število otrok in razredov, dvignilo se pa ni temu primerno število učilnic. Otroci sede v razredih drug na drugem. Ker pripada večina otrok revnim delavcem, kmetovalcem in najemnikom, osta-

jajo otroci brez šolskih potrebščin, šolski odbori pa dobivajo premalo denarja.

Na šolah primanjkuje učiteljstva, nedostaja pa tudi stanovanj. V večjih krajih je odvisno za stanovanje in hrano od tujerodnih in gospodarsko močnejših osebnosti. Brez večje gmotne in moralne podpore rešuje učiteljstvo, kar se rešiti da. Borba je težja in obupnejša, ker imajo na drugi strani meje drugačno razumevanje za narodno-obrambno delo. Njihove šole so vzorne in socialne metode preračunane do podrobnosti. Posamezniki in celota podpirajo obmejne kraje v vsem. Naša šola jim ne more biti enakovredna nasprotnik in ne more vršiti svojega poslanstva, kakor bi ga morala. Ni čuda, da uhajajo oči naših mejašev na drugo stran, kjer zgleda vsaj na videz v vsakem pogledu tako rožnato. Večkrat so prisiljeni, da gredo mejaši za zaslužkom preko meje, ker jim lastna zemlja ne daje dovolj kruha. Tam jih sprejemajo s slavo, v vsemi mogočimi ceremonijami. S kakšnimi mislim se vračajo nazaj??

Posledice takega nezdravega stanja so nevarne za naše obmejne kraje.

Kdo naj temu odpomore? Celota in posamezniki, vsi! V prvi vrsti javna oblast, ki bi morala izvajati ob meji posebno gospodarsko, socialno in prosvetno politiko. Povezati je treba mejo s središči, nuditi je treba mejašem najugodnejše življenjske prilike. Dobre zadruge in denarni zavodi bi jim dvignili gospodarsko delavnost ter obdržali marsikatero posestvo v domačih rokah. S politiko brez birokratizma bi rešili obmejno ljudstvo vsake odvisnosti od priseljenega tujca.

Druga je poklicana reševati mejo — šola. Ustanavljati je treba vzorne in popolne šole,